

Επαναληπτικό διαγώνισμα στα Αρχαία Ελληνικά Προσανατολισμού Γ' Λυκείου
* το διαγώνισμα θα διατεθεί σε **όλα** τα τμήματα (διετούς και μονοετούς προετοιμασίας)

ΟΝΟΜΑ: Βαθμός %
ΗΜ/ΝΙΑ: Σάββατο, 19 Φεβρουαρίου 2022 ΤΜΗΜΑ: ☺ %

Α'. Διδαγμένο κείμενο

διάρκεια: 100'

Απόσπασμα Α' · Αριστοτέλους, Πολιτικά, Α 1.10-11, 1253a7-18

Διότι δὲ πολιτικὸν ὁ ἄνθρωπος ζῶν πάσης μελίττης καὶ παντὸς ἀγγελίου ζῶν μαῖλλον, δηλον. Οὐθὲν γάρ, ὡς φαμέν, μάτην ἢ φύσις ποιεῖ λόγον δὲ μόνον ἄνθρωπος ἔχει τῶν ζῶων· ἢ μὲν οὖν φωνὴ τοῦ λυπηροῦ καὶ ἡδέος ἐστὶ σημεῖον, διὸ καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπάρχει ζῶσις (μέχρι γὰρ τούτου ἢ φύσις αὐτῶν ἐλήλυθε, τοῦ ἔχειν αἴσθησιν λυπηροῦ καὶ ἡδέος καὶ ταῦτα σημαίνειν ἀλλήλοις), ὁ δὲ λόγος ἐπὶ τῷ δηλοῦν ἐστὶ τὸ συμφέρον καὶ τὸ βλαβερὸν, ὥστε καὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἀδίκον· τούτο γὰρ πρὸς τὰ ἄλλα ζῶα τοῖς ἀνθρώποις ἴδιον, τὸ μόνον ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ καὶ δικαίου καὶ ἀδίκου καὶ τῶν ἄλλων αἴσθησιν ἔχειν· ἢ δὲ τούτων κοινωνία ποιεῖ οἰκίαν καὶ πόλιν.

Απόσπασμα Β' · Αριστοτέλους, Πολιτικά, Γ 6.3-4, 1281a39-b10

Περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ἔστω τις ἕτερος λόγος· ὅτι δὲ δεῖ κύριον εἶναι μαῖλλον τὸ πλῆθος ἢ τοὺς ἀρίστους μὲν ὀλίγους δὲ, δόξειεν ἂν λέγεσθαι καὶ τιν' ἔχειν ἀπορίαν τάχα δὲ κἂν ἀλήθειαν. Τοὺς γὰρ πολλούς, ὧν ἕκαστός ἐστιν οὐ σπουδαῖος ἀνὴρ, ὅμως ἐνδέχεται συνελθόντας εἶναι βελτίους ἐκείνων, οὐχ ὡς ἕκαστον ἀλλ' ὡς σύμπαντας, οἷον τὰ συμφορητὰ δεῖπνα τῶν ἐκ μιᾶς δαπάνης χορηγηθέντων· πολλῶν γὰρ ὄντων ἕκαστον μόνον ἔχειν ἀρετῆς καὶ φρονήσεως, καὶ γίνεσθαι συνελθόντων, ὥσπερ ἓνα ἄνθρωπον τὸ πλῆθος, πολύποδα καὶ πολύχειρα καὶ πολλὰς ἔχοντ' αἰσθήσεις, οὕτω καὶ περὶ τὰ ἦθη καὶ τὴν διάνοιαν. Διὸ καὶ κρίνουσιν ἄμεινον οἱ πολλοὶ καὶ τὰ τῆς μουσικῆς ἔργα καὶ τὰ τῶν ποιητῶν· ἄλλοι γὰρ ἄλλο τι μόνον, πάντα δὲ πάντες..

A1. Με βάση το **απόσπασμα Β**, ποια είναι η βασική θέση την οποία υποστηρίζει ο φιλόσοφος;
(μονάδες 4)

A2. Με βάση το **απόσπασμα Α**:
α. Ποια είναι νοηματικά η γενική συγκριτική που εξαρτάται από τον συγκριτικό βαθμό «**μαῖλλον**»; (μονάδες 3)
β. Σε ποιες έννοιες αναφέρεται νοηματικά η αντωνυμία **τούτων** που εντοπίζεται στο χωρίο «ἢ δὲ **τούτων** κοινωνία ποιεῖ οἰκίαν καὶ πόλιν.»; (μονάδες 3)

Μονάδες 10

B1. Η έννοια ζῶν χρησιμοποιείται στο **απόσπασμα Α** ως έννοια γένους. Ποια είναι η ειδοποιός διαφορά που διακρίνει τον άνθρωπο από τα υπόλοιπα ζῶα;
Μονάδες 10

B2. Να παρουσιάσετε την αθροιστική θεωρία και το παράδειγμα με το οποίο την τεκμηριώνει ο Αριστοτέλης με βάση το χωρίο «**Τοὺς γὰρ πολλούς ... ἐκ μιᾶς δαπάνης χορηγηθέντων**» από το **απόσπασμα Β**.
Μονάδες 10

B3. «Διὸ καὶ κρίνουσιν ἄμεινον οἱ πολλοὶ καὶ τὰ τῆς μουσικῆς ἔργα καὶ τὰ τῶν ποιητῶν· ἄλλο γὰρ ἄλλο τι μόριον, πάντα δὲ πάντες»: Να συγκρίνετε τη θέση του Αριστοτέλη που διατυπώνεται στο δοθέν χωρίο από το απόσπασμα Β με όσα υποστηρίζει ο Πλάτωνας στο ακόλουθο μεταφρασμένο απόσπασμα σχετικά με την κριτική των μουσικών και ποιητικών έργων.

Πλάτωνος Νόμοι 700e – 701^a (Μετάφραση Η. Π. Νικολούδης)

Συνθέτοντας, λοιπόν, τέτοια έργα και προσθέτοντας τέτοια λόγια εισήγαγαν μεταξύ των πολλών ανθρώπων την παρανομία στη μουσική και το θράσος να θεωρούν τους εαυτούς τους ικανούς να κρίνουν. Εξ αίτιας αυτού οι θεατές από σιωπηλοί έγιναν θορυβώδεις, ωσάν να ήσαν ικανοί να κατανοήσουν το ωραίο και το μη ωραίο στις τέχνες, και αντί μίας αριστοκρατίας σ' αυτήν, προέκυψε μία ορισμένη κακής φύσεως θεατροκρατία. Διότι αν, πράγματι, εκδηλωνόταν σ' αυτήν μία ορισμένη έστω δημοκρατία ελεύθερων ανδρών, δεν θα ήταν ασφαλώς και τόσο φοβερό το γεγονός αυτό - τώρα όμως άρχισε σε μας από τη μουσική η αντίληψη ότι όλοι οι άνθρωποι είναι κάτοχοι της σοφίας σε όλα τα θέματα και η παρανομία, και συνακολούθησε η ελευθεριότητα. Έγιναν, πράγματι, ως τάχα ειδήμονες άφοβοι, και ή αφοβία αυτή γέννησε στην ψυχή τους αδιαντροπία - διότι το να μη φοβάται κανείς τη γνώμη του καλύτερου από θράσος, είναι αυτή τούτη ακριβώς η κακής φύσεως αδιαντροπία, αποτέλεσμα ακριβώς μιας παράτολμης ελευθερίας. Μονάδες 10

B4. Να γράψετε στο τετράδιό σας δίπλα στον λατινικό χαρακτήρα (i - v) καθεμιάς από τις προτάσεις, τον αριθμό της σωστής πρότασης.

i. Ο Αριστοτέλης πίστευε ακράδαντα πως γνώρισμα του αληθινού φιλοσόφου είναι να έχει το κουράγιο ακόμη:

1. «καὶ τὰ δημόσια ἀναιρεῖν ἐπὶ σωτηρία τῆς ἀληθείας»
2. «καὶ τὰ ἡδέα αἰρεῖν ἐπὶ σωτηρία τῆς ἀληθείας»
3. «καὶ τὰ οἰκεία ἀναιρεῖν ἐπὶ σωτηρία τῆς ἀληθείας».

ii. Ο Αριστοτέλης κατηγορήθηκε από μας Αθηναίους για ασέβεια, επειδή συνέθεσε:

1. μια ελεγεία, προς τιμήν του θανάτου του μαθητή του Θεόφραστου
2. έναν παιάνα, παραδοσιακό ύμνο στον Απόλλωνα, για να υμνήσει έναν κοινό θνητό, τον αξέχαστο φίλο του Ερμία
3. μια τραγωδία για την Αθήνα, όπου τη χαρακτήριζε πανέμορφη αλλά και άσχημη.

iii. Ο Αριστοτέλης όρισε την ευδαιμονία του ανθρώπου:

1. ως κατάσταση και ενέργεια της ψυχής που πλησιάζει την τελειότητα
2. όχι ως κατάσταση, αλλά ως ενέργεια της ψυχής, με τους κανόνες της τέλειαις αρετής
3. ως κατάσταση και ενέργεια της ψυχής, με τους κανόνες μιας τέλειαις αρετής.

iv. Ο Αριστοτέλης διέκρινε τελικά:

1. α) το λόγον ἔχον, β) το ἄλογον, και γ) το ἡμι-ἔλλογον μέρος της ψυχής
2. α) το καθαρά λόγον ἔχον μέρος της ψυχής, β) το καθαρά ἄλογον και γ) το μέρος που μετέχει και του ἄλογου και του λόγου ἔχοντος μέρους της ψυχής
3. το καθαρά λόγον ἔχον μέρος της ψυχής από το καθαρά ἄλογον.

v. Ο Αριστοτέλης ονόμασε ἐπιθυμητικόν το μέρος μιας ψυχής που έχει σχέση:

1. με τη σοφία ή τη φρόνηση
2. με τις αρετές που περιγράφουν τον χαρακτήρα του ανθρώπου
3. με τις αρετές που αφορούν το λογικό μας.

Μονάδες 10

B5. α. Να αναζητήσετε στα αποσπάσματα μία ομόρριζη λέξη για καθεμία από τις ακόλουθες: **προσέλευση, ρήτορας, διένεξη, λειψανδρία, μερίδα, προνοητικός.** (μον. 6)

β. κοινωνία, πλήθος: Για καθεμία από τις προηγούμενες λέξεις της αρχαίας ελληνικής να γράψετε μία περίοδο λόγου στα νέα ελληνικά, όπου η ίδια λέξη, σε οποιονδήποτε αριθμό ή πτώση, θα χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο. Μονάδες **10**

Β'. Αδίδακτο Θέμα

διάρκεια: 80'

Ξενοφώντας, Ελληνικά, 6.4.9 – 6.4.13

Xenophon. Xenophontis opera omnia, vol. 1. Oxford, Clarendon Press. 1900 (repr. 1968).

Η επιμονή των Θηβαίων να μην αφήσουν αυτόνομες τις υπόλοιπες βοιωτικές πόλεις και να διατηρήσουν το Κοινό των Βοιωτών, οδήγησε τον Σπαρτιάτη βασιλιά Κλεόμβροτο σε εκστρατεία στη Βοιωτία. Η προσπάθεια είχε ατυχή κατάληξη για τους Λακεδαιμονίους και τους συμμάχους τους.

[6.4.9] ἐπεὶ δὲ ὠπλίζοντο ἑκάτεροι καὶ πρόδηλον ἤδη ἦν ὅτι μάχη ἔσοιτο, πρῶτον μὲν ἀπιέναι ὠρμημένων ἐκ τοῦ Βοιωτίου στρατεύματος τῶν τὴν ἀγορὰν παρεσκευακῶτων¹ καὶ σκευοφόρων¹ τινῶν καὶ τῶν οὐ βουλομένων μάχεσθαι, περιμόντες κύκλῳ οἳ τε μετὰ τοῦ Ἰέρωνος μισθοφόροι καὶ οἳ τῶν Φωκέων πελτασταὶ καὶ τῶν ἰππέων Ἡρακλεῶται καὶ Φλειάσιοι ἐπιθέμενοι τοῖς ἀπιούσιν ἐπέστρεψάν τε αὐτοὺς καὶ κατεδίωξαν πρὸς τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν Βοιωτῶν · ὥστε πολὺ μὲν ἐποίησαν μείζον τε καὶ ἄθροώτερον ἢ πρόσθεν τὸ τῶν Βοιωτῶν στράτευμα. [6.4.10] ἔπειτα δέ, ἅτε καὶ πεδίου ὄντος τοῦ μεταξύ, προετάξαντο μὲν τῆς ἑαυτῶν φάλαγγος οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς ἰππέας, ἀντετάξαντο δ' αὐτοῖς καὶ οἱ Θηβαῖοι τοὺς ἑαυτῶν. ἦν δὲ τὸ μὲν τῶν Θηβαίων ἰππικὸν μεμελετηκὸς διὰ τε τὸν πρὸς Ὀρχομενίους πόλεμον καὶ διὰ τὸν πρὸς Θεσπιᾶς, τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον πονηρότατον ἦν τὸ ἰππικόν. [6.4.11] ἔτρεφον μὲν γὰρ τοὺς ἵππους οἱ πλουσιώτατοι· ἐπεὶ δὲ φρουρὰ φανείη, τότε ἦκεν ὁ συντεταγμένος· λαβὼν δ' ἂν τὸν ἵππον καὶ ὄπλα ὅποια δοθείη αὐτῷ ἐκ τοῦ παραχορήμα ἂν ἐστρατεύετο · τῶν δ' αὖ στρατιωτῶν οἳ τοῖς σώμασιν ἀδυνατώτατοι καὶ ἥκιστα φιλότιμοι ἐπὶ τῶν ἵππων ἦσαν. [6.4.12] τοιοῦτον μὲν οὖν τὸ ἰππικὸν ἑκατέρων ἦν. τῆς δὲ φάλαγγος τοὺς μὲν Λακεδαιμονίους ἔφασαν εἰς τρεῖς τὴν ἐνωμοτίαν¹ ἄγειν · τοῦτο δὲ συμβαίνειν αὐτοῖς οὐ πλέον ἢ εἰς δώδεκα τὸ βάθος. οἳ δὲ Θηβαῖοι οὐκ ἔλαττον ἢ ἐπὶ πενήκοντα ἀσπίδων συνεστραμμένοι ἦσαν, λογιζόμενοι ὡς εἰ νικήσειαν τὸ περὶ τὸν βασιλέα, τὸ ἄλλο πᾶν εὐχείρωτον ἔσοιτο. [6.4.13] ἐπεὶ δὲ ἤρξατο ἄγειν ὁ Κλεόμβροτος πρὸς τοὺς πολεμίους, πρῶτον μὲν πρὶν καὶ αἰσθῆσθαι τὸ μετ' αὐτοῦ στράτευμα ὅτι ἡγοῖτο, καὶ δὴ καὶ οἳ ἰππεῖς συνεβεβλήκεσαν καὶ ταχὺ ἤττηντο οἳ τῶν Λακεδαιμονίων· φεύγοντες δὲ ἐνεπεπτώκεσαν τοῖς ἑαυτῶν ὀπλίταις, ἔτι δὲ ἐνέβαλλον οἳ τῶν Θηβαίων λόχοι. ὅμως δὲ ὡς οἳ μὲν περὶ τὸν Κλεόμβροτον τὸ πρῶτον ἐκράτουν τῇ μάχῃ σαφεῖ τούτῳ τεκμηρίῳ γνοίη τις ἂν.

¹ Λεξιλόγιο: **ἐνωμοτία:** ἡ ἐνωμοτία, μια ομάδα στρατιωτῶν σε συστοιχία των τριῶν σπλιτῶν κατά μέτωπο. **οἳ τὴν ἀγορὰν παρεσκευακῶτες:** οἱ πραγματευτᾶδες/ἐμποροὶ · **οἳ σκευοφόροι:** βοηθητικοί/αχθοφόροι.

Γ1. Να μεταφράσετε την § 6.4.9 «ἐπεὶ δὲ ὠπλίζοντο ἑκάτεροι ... μείζον τε καὶ ἀθροώτερον ἢ πρόσθεν τὸ τῶν Βοιωτῶν στράτευμα».
Μονάδες 10

Γ2. Να περιγράψετε σε ποια κατάσταση βρισκόταν το ιππικό καθεμιάς από τις αντίπαλες παρατάξεις, των Θηβαίων και των Λακεδαιμονίων.
Μονάδες 10

Γ3.α. «ἔπειτα δέ, ἄτε καὶ πεδίου ὄντος τοῦ μεταξύ, προετάξαντο μὲν τῆς ἑαυτῶν φάλαγγος οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς ἰππέας, ἀντετάξαντο δ' αὐτοῖς καὶ οἱ Θηβαῖοι τοὺς ἑαυτῶν. ἦν δὲ τὸ μὲν τῶν Θηβαίων ἰππικὸν μεμελετηκὸς διὰ τε τὸν πρὸς Ὀρχομενίους πόλεμον καὶ διὰ τὸν πρὸς Θεσπιᾶς, τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον πονηρότατον ἦν τὸ ἰππικόν.»:

— Να αναγνωρίσετε τρεις (3) **αντωνυμίες** διαφορετικές ως προς το είδος μεταξύ τους και, αφού αναφέρετε το είδος τους, να γράψετε για την καθεμιά τη **δοτική πληθυντικού** στο θηλυκό γένος (3 μονάδες).

β. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις (7 μονάδες):

- **τρεις:** τη **δοτική** του **πληθυντικού** αριθμού, καθώς και το αντίστοιχο αριθμητικό **επίρρημα**.
- **δώδεκα:** την **ονομαστική ενικού** του αντίστοιχου **χρονικού** αριθμητικού, στο αρσενικό γένος.
- **βουλομένων:** το **α' ενικό** της **οριστικής** του **Αορίστου**.
- **φανεΐη:** το **β' ενικό** της **προστακτικής** του ίδιου χρόνου.
- **συμβαίνειν:** το **α' ενικό** της **οριστικής** του **Μέλλοντα**.
- **ἐνέβαλλον:** το **γ' πληθυντικό** της **οριστικής** του **Μέλλοντα**.

Μονάδες 10

Γ4.α. ἔτρεφον μὲν γὰρ τοὺς ἵππους οἱ πλουσιώτατοι: Να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική (3 μονάδες):

β. «ἦν δὲ τὸ μὲν τῶν Θηβαίων ἰππικὸν μεμελετηκὸς διὰ τε τὸν πρὸς Ὀρχομενίους πόλεμον καὶ διὰ τὸν πρὸς Θεσπιᾶς, τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον πονηρότατον ἦν τὸ ἰππικόν. ἔτρεφον μὲν γὰρ τοὺς ἵππους οἱ πλουσιώτατοι · ἐπεὶ δὲ φρουρὰ φανεΐη, τότε ἦκεν ὁ συντεταγμένος»:

— Να αναγνωρίσετε το είδος του **υποθετικού** λόγου στο απόσπασμα (4 μονάδες).

γ. «ὥστε πολὺ μὲν ἐποίησαν μείζον τε καὶ ἀθροώτερον ἢ πρόσθεν τὸ τῶν Βοιωτῶν στράτευμα.» [...] «ἐπεὶ δὲ ἦρξατο ἄγειν ὁ Κλεόμβροτος πρὸς τοὺς πολεμίους, πρῶτον μὲν πρὶν καὶ αἰσθέσθαι τὸ μετ' αὐτοῦ στράτευμα ὅτι ἡγοῖτο, καὶ δὴ καὶ οἱ ἰππεῖς συνεβεβλήκεσαν καὶ ταχὺ ἤττηντο οἱ τῶν Λακεδαιμονίων».

— Να αναγνωρίσετε το **είδος** της πρότασης που εισάγεται με το **ὥστε** στο παραπάνω απόσπασμα, τεκμηριώνοντας την απάντησή σας.

— Να δικαιολογήσετε την **εισαγωγή** των προτάσεων που εισάγονται με το **ἐπεὶ** και το **πρὶν**.

(3 μονάδες)

Μονάδες 10

ΤΥΧΗ ΑΓΑΘΗ, ΕΡΡΩΣΘΕ !!!